

Koltai Luca: Közfoglalkoztatási körülmények és aktivitás¹ (Kivonat)

A kutatás elsődleges célja a **közfoglalkoztatottak helyzetének részletes megismerése, munkakörülményeiknek, álláskeresési aktivitásaiknak** alapos megvizsgálása az abban részt vevők szemszögéből.²

A tanulmány első fejezete az aktivitás változásával kapcsolatos eredményeket összegzi. Megállapítja, hogy a közfoglalkoztatás jelentősen visszavetette az álláskeresési aktivitást. A közfoglalkoztatás első szakaszában a megkérdezett közfoglalkoztatottak közel fele (42%) keresett más munkát, és 19%-uk még állásinterjúra is elment. Az utánkövetés ideje alatt 15%-ra csökkent a más munkát keresők aránya, és a megkérdezettek mindössze 2%-a vett részt állásinterjún. Ennek a jelenségnek az okaként a megkérdezettek azt jelölték meg, hogy rendszeresen visszavárják őket közfoglalkoztatásra (41%). Mélyinterjűk során kiderült, hogy a közfoglalkoztatás közelebbi és elérhetőbb céllá vált, ezzel párhuzamosan az elsődleges munkaerőpiac egyre távolabbi lehetőség lett.

A megkérdezettek 90%-a közfoglalkoztatott volt a vizsgálat 12 hónapjában. A kérdésre válaszolók 2,5%-a dolgozott 'bejelentett munkahelyen, alkalmazottként', 'alkalmi munkavállalóként, nem bejelentve' 7,9%, 'nem bejelentve' pedig 4,1 % dolgozott.³

Az elvárt bérekkel kapcsolatban a megkérdezettek kis igényűek voltak, igen magas arányban, 94%-ban havi 100.000 forint alatti fizetéssel megelégednének, sőt a megkérdezettek 48%-a 40-60.000 forintért is vállalna munkát.

---

¹ A „Közfoglalkoztatási körülmények és aktivitás, gyorsjelentés egy 2013-2014 közt 5 kistérségben lezajlott kutatásról” című vizsgálat a TÁMOP-1.4.3 keretében a közfoglalkoztatás hatásosságának és hatékonyságának megalapozására végzett kérdőíves adatfelvételt a közfoglalkoztatottak körében. http://www.eselylabor.hu/images/Projektek/Ut_a_piaci/resztvevo3_gyorsj_20140531.pdf

² A panel vizsgálat egy éven keresztül 283 közfoglalkoztatott részvételével zajlott le, kvalitatív és kvantitatív módszerekre alapozottan. Jól lehet a kutatók törekedtek a minta változatosságára, a vizsgálat nem tekinthető reprezentatívnak. A lemorzsolódás a minta 15%-át érintette, a szerzők feltételezik, hogy a panelből kimaradók egy része el tudott helyezkedni, vagy ugyanebből az okból más településre költözött. Négy alkalommal keresték fel a szociális területen jártas, tapasztalt kérdezőbiztosok a közfoglalkoztatottakat, akikkel kérdőívet töltöttek ki. Az első két blokk célja a közfoglalkoztatott élethelyzetének megismerése volt, a jelen tanulmány tárgyát képező második két blokk a közfoglalkoztatottak munkakörülményeivel foglalkozott, illetve a közfoglalkoztatás eredményességét vizsgálta. Figyelembe kell venni, hogy az eredményesség mérését kilépéskor, a befejezést követő 3-6 hónapban kívánták mérni, de 2013 novemberében a téli közfoglalkoztatás elindulása miatt a résztvevők nagy részének közfoglalkoztatási jogviszonyát meghosszabbították. A kérdőíves kutatás eredményei a tanulmányban az Nemzeti Foglalkoztatási Szolgáltatás közfoglalkoztatási adatok értékelésével és a korábbi vizsgálatok kvalitatív, interjú elemzések eredményeivel egészültek ki.

³ A kérdés így hangzott: Az elmúlt hónapokban dolgozott-e a következő formákban? A tanulmányban közölt táblázat azt mutatja, hogy a teljes mintában milyen arányt képviselnek az egyes válasz opciók. Szokatlan, hogy nem találunk utalást arra, hogy lett volna válaszmegtagadás, vagy értékelhetetlen válasz.

Az elhelyezkedési esélyek változását vizsgáló részben a szerző megállapítja, hogy a későbbi elhelyezkedés szempontjából a legkedvezőbb hatást a közfoglalkoztatásban szerzett tapasztalat (51%) jelentette.⁴ A válaszadók szerint a közfoglalkoztatás a tanult új dolgokkal (42%), és a megismert emberek révén is (42%) – 'valamennyire' vagy 'nagy mértékben' – hozzájárult a későbbi elhelyezkedésükhöz. A válaszadók negyede szerint a későbbi elhelyezkedésüket a közfoglalkoztatás szervező is segítette. Másrészt a felsoroltak közül ez a négy tényező (a szerzett tapasztalat, a tanult új dolgok, a megismert emberek és a közfoglalkoztatás szervező segítése) találkozott a legnagyobb elutasítással is. A kérdésben felsorolt szociális típusú segítségnyújtási formák (adósságkezelés, családgondozó, segítő, segítség ellátás igényléséhez) közül leginkább családgondozó tevékenységben részesültek a megkérdezettek (13%), s jöllehet 37%-ukat érintette köztartozás, ilyen jellegű segítséggel nem találkoztak. A válaszolók 10-10%-a szerint a szóba jöhető munkaerő-piaci eszközök és szolgáltatások közül a 'más tanfolyamok, képzések', a 'munkaügyi központ képzése' és a 'munkaügyi központok állásajánlatai' járultak hozzá a későbbi elhelyezkedéshez.

A megkérdezettek 70%-a szerint 'biztosan', vagy 'valószínűleg' részt vehet majd közfoglalkoztatásban az elkövetkező 12 hónapban, 16%-uk pedig úgy gondolja, hogy 'biztosan', vagy 'valószínűleg' lesz bejelentett munkája. Amennyiben a jövőben nem biztosított a közfoglalkoztatás, a minta több mint 60%-a a foglalkoztatást helyettesítő támogatást (röviden FHT-t) és egyéb segílyt nevezte meg megélhetési forrásnak és csak 24% reménykedik munkajövedelemben.

A munkavégzés körülményeit a tanulmány a betanított munkákat végzőkhöz hasonlítja arra hivatkozva, hogy a közfoglalkoztatottak legnagyobb része ilyen munkakört tölt be. „Ugyancsak fontos kiemelni azt, hogy a közfoglalkoztatottak a munkahelyi körülményeket a számukra potenciálisan elérhető munkahelyek körülményeihez hasonlítják. Ezek pedig jellemzően nagyon bizonytalan, sokszor nem bejelentett és kiszámíthatatlan munkahelyek.”⁵

A közfoglalkoztatás egészségre való semleges hatását a megkérdezettek 59%-a állítja, valamint 22% szerint abszolút pozitív hatással van, míg 7% szerint ártalmas az egészségre. A hivatkozott kutatás szerint az európai munkavállalók 25, a magyarok 35%-a nyilatkozott úgy,

---

⁴ Arra a kérdésre, hogy „Ön szerint mennyiben járultak hozzá jövedelemszerzéshez/elhelyezkedéshez az alábbiak?” a 'szerzett tapasztalatai' opciót jelölték meg a legtöbben: 21%-uk szerint 'nagy mértékben', 30 %-uk szerint pedig 'valamennyire' hozzájárult az elhelyezkedéshez a közfoglalkoztatásban megszerzett tapasztalat. Hasznos lenne tudni a „szerzett tapasztalat” konkrét tartalmát, de erre nem találunk utalást a tanulmányban.

⁵ A kutatásban a munkakörülmények európai felvételének kérdéseit adaptálták. A válaszokat a 2010-es adatfelvétel eredményeihez hasonlították.

http://eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_files/pubdocs/2011/82/en/1/EF1182EN.pdf

hogyan a munkája árt az egészségének. A legtöbben a fárasztó testhelyzetek, és az állás miatti fizikai terhelést jelölték meg az egészséget károsító faktornak. A közfoglalkoztatottak 61%-a külső helyszínen, közterületen dolgozott, de a feladatok típusait tekintve ez az eredmény nem meglepő. A válaszadók 79%-a védőfelszerelést és munkaruházatot is kapott, míg egyéb felszereléseket (kesztyű, szemüveg) 82% kapott. A közterületen, szabad ég alatt dolgozók jelentős hányadának (53%) nem megoldott a mellékhelyiség használat lehetősége, mosakodni is csupán 28%-uknak áll módjában.

A munkavégzés összetettségére vonatkozó kérdések adaptálhatóságával kapcsolatban a szerzők maguk is kétségeket fogalmaznak meg: miközben „a megkérdezettek 70%-a úgy nyilatkozott, hogy pontos minőségi előírásokat kell betartaniuk, a legtöbb közfoglalkoztatónál nincsen minőségbiztosítási rendszer”. Kétségtelenül nehezen összeegyeztethető a közfoglalkoztatásról kialakított képpel az, hogy a megkérdezettek 68%-a szerint a munkakört ’előre nem látott problémák önálló, saját erőből történő megoldása’ jellemzi.

A felettessel (brigádvezetővel) kapcsolatban – aki nagyrészt szintén közfoglalkoztatott – a válaszadók többsége elégedetten nyilatkozott. Az eredményekhez vélhetően hozzájárult az is, hogy sokan rutinos közfoglalkoztatottak, illetve, hogy egy-egy kistélepülésen gyakran egész közösségek kerülnek bevonásra.

A tanulmány a képzéssel kapcsolatban kimutatta, hogy a megkérdezett közfoglalkoztatottak 9,4%-a vett részt olyan képzésen, amelyet a munkáltató fizetett. 2,3%-uk saját költségű, 4,7%-uk pedig munkahelyi képzés résztvevője volt. A közfoglalkoztatás állandó munkajellege miatt kevés az előrelépési, fejlődési lehetőség, csak 1% kapott anyagi ösztönzést, vagy előrelépési lehetőséget.⁶

A közfoglalkoztatásra nem jellemző a túlóráztatás, a válaszadók 77,6%-nál kevesebb, mint havi 1 alkalommal fordult elő az, hogy szabadidejében dolgozott. A közfoglalkoztatáson kívüli munkavégzés már gyakrabban fordult elő: 51,6% más munkahelyet említett a közfoglalkoztatás mellett. A kérdezettek 3,5%-a minden nap, 23% pedig hetente, vagy havonta végez egyéb munkát a közfoglalkoztatás mellett.

A megkérdezetteknek alig 13%-a gondolta úgy, hogy munkahelyén van olyan, aki a munkavállalók érdekképviselőjét ellátja. A felmérés során a résztvevők munkahelyi elégedettségét több szempontból is vizsgálták. Összességében kijelenthető, hogy a vizsgálatban részt vett közfoglalkoztatottak programmal kapcsolatos megítélése pozitív, 77%-a otthon érezte magát a szervezetben, 83%-uk pedig jó társasággal, baráti kapcsolatokkal

---

⁶ Az adatokhoz vélhetően hozzájárult az, hogy sokan rutinos közfoglalkoztatottak, illetve, hogy egy-egy kistélepülésen gyakran egész közösségek kerülnek bevonásra.

rendelkezik a munkatársak között. A kérdezettek 16%-a pesszimista azzal kapcsolatban, hogy mennyire bízik abban, hogy új munkát találna, amennyiben elveszítené az állását.⁷

A kutatással szemben megfogalmazható kritikák közül a legfontosabb az, hogy a vizsgálat mintavételi módszere nem tekinthető reprezentatívnak, mert a mintába került elemek (emberek) nem ugyanolyan arányban vannak jelen, mint az alapsokaságban. A szerzők szerint is torzítást okoz az, hogy a kistérségeket is azok együttműködési hajlandóságának megfelelően kellett kiválasztani. A panelben a 15%-os lemorzsolódás után nagyon kicsi, és nagy területi különbségeket mutató minta marad. A válaszok jelentős része kevesebb, mint 100 főre releváns megállapítást hordoz.

A kivonatot a BM KVHÁT Statisztikai, Elemzési és Adatszolgáltatási Osztálya készítette.
Budapest, 2015. március

---

⁷ Az európai adat 31,9%, míg a magyarországi adat 14,9%, a minta pedig 16%. (EWCS, 2010)